

ИҚТИСОДИЁТДА ИННОВАЦИЯЛАР
4 ЖИЛД, 5 СОН

ИННОВАЦИИ В ЭКОНОМИКЕ
ТОМ 4, НОМЕР 5

INNOVATIONS IN ECONOMY
VOLUME 4, ISSUE 5

ИҚТИСОДИЁТДА ИННОВАЦИЯЛАР
ИННОВАЦИИ В ЭКОНОМИКЕ | INNOVATIONS IN ECONOMY
№5 (2021) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9491-2021-5>

Бош муҳаррир:
Главный редактор:
Chief Editor:

Гулямов Сайдахрар Садахмедович
Академик

Бош муҳаррир ўринбосари:
Заместитель главного редактора:
Deputy Chief Editor:

Вохидова Мехри Хасановна
Иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа
доктори

"Иқтисодиётда инновация" журнали тахририй маслаҳат кенгаши
Международный редакционный совет журнала "Инновация в экономике"
International Editorial Board of the Journal of Innovation in Economics

08.00.01 - Иқтисодиёт назарияси / Экономическая теория / Economic theory

Назаров Ш.Х. - и.ф.д.
Гафуров У.В. - и.ф.д., профессор
Мустафакулов Ш. И. - и.ф.д., доцент
Сайфуллаева М.
Маматкулов И.А.

Nanuli Khizanishvili - Doctor of Economic Sciences, Tbilisi Iv. Javakhishvili State University. Faculty of Economics
Екатерина Геннадьевна Господарик к.э.н., доцент, заведующая кафедрой аналитической экономики и эконометрики экономического факультета БГУ

08.00.02-Макроиқтисодиёт / Макроэкономика / Macroeconomics

Салимов Б. Т. - и.ф.д., профессор,
Назаров Ш. Х. - и.ф.д.
Худойкулов С. К. - и.ф.н. доцент,
Валиев Б. - PhD.
Сафарова Н.Н.

Зубиташвили Тамар - доктор туристических наук, Телавский государственный университет, Грузия

08.00.07-Молия. Бухгалтерия ҳисоби. / Финансы. Бухгалтерский учет/ Finance. Accounting

Жиянова Н.Э. - и.ф.н., доц.

08.00.09-Жаҳон иқтисодиёти / Мировая экономика / World economy

Мурадова Х.М. - и.ф.д., профессор
Шарифхўжаев Ш.О. - и.ф.д.

Сардор Азам - и.ф.д.
Вохидова М.Х. - PhD.

08.00.10-Демография. Меҳнат иқтисодиёти / Демография. Экономика труда / Demography. Labor Economics. 08.00.13-Менежмент / Менеджмент / Management

Гулямов С.С. - академик
Умурзаков Б.Х. - и.ф.д., профессор,
Каршиев М.Э.

Маматкулов И.
Ғойипназаров С.Б. - PhD
Кадирова З.А. - PhD

Page Maker | Верстка | Саҳифаловчи: Хуршид Мирзахмедов

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

МУНДАРИЖА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Tursunov Farkhod Umirzakovich, Azizkulov Bakhtiyor Khushvaktovich PRIORITIES IN TOURISM AND WAYS TO INCREASE THEIR ATTRACTIVENESS.....	4
2. Hasanov Bahodir Akramovich, Kenjaeva Farangiz Saydulloevna THE EFFECT OF TECHNOLOGICAL CHARACTERISTICS OF ENTERPRISES ON DETERMINATION OF PRODUCT COST IN THE MANAGEMENT ACCOUNT.....	12
3. Sadullaev Toir Hikmatullaevich FOREIGN EXPERIENCE OF INCLUSIVE ECONOMIC DEVELOPMENT.....	20
4. Egamberdiyeva Salima Rayimovna THE IMPORTANCE OF THE INNOVATIVE ACCOUNTING SYSTEM IN THE PLANNING OF INVESTMENT ACTIVITIES AND JUSTIFICATION OF PROJECTS.....	26
5. Azimova Hulkar Egamberdiyevna THE IMPORTANCE OF LEGAL AND INSTITUTIONAL FUNDAMENTALS IN ATTRACTING FOREIGN INVESTMENT.....	32
6. Hasanova Yulduz Murtazaevna THE IMPORTANCE OF FOREIGN INVESTMENT IN ENSURING THE SUSTAINABILITY OF THE COUNTRY'S ECONOMY.....	38
7. Alisherov Jasurbek Akbar oglu SUPPORTING SMALL BUSINESS AND PRIVATE ENTREPRENEURSHIP AND IMPROVING THEIR FINANCIAL MECHANISMS.....	45
8. Amirov Lochinbek Faizullaevich DEVELOPMENT TRENDS OF THE AGRICULTURAL SECTOR IN UZBEKISTAN.....	50
9. Zhalalova Madina Shoplatovna WAYS TO IMPROVE RAILWAY TRANSPORT IN UZBEKISTAN.....	57
10. Turobov Sherzod Alisherovich, Fakhriiddinov Bakhriiddin Fakhriiddin ugli PROSPECTS FOR THE USE OF WOMEN'S LABOR IN RURAL HOUSEHOLDS.....	63
11. Daniyarova Feruza Bakhriiddinovna THE ROLE OF INVESTMENT IN THE DEVELOPMENT OF AGRO-INDUSTRIAL COMPLEX IN UZBEKISTAN.....	70
12. Sayidov Komil Mamatmurodovich RESULTS OF TAX REFORM: IMPROVING THE TAXATION OF PROPERTY INCOME OF INDIVIDUALS.....	78

ИҚТИСОДИЁТДА ИННОВАЦИЯЛАР ИННОВАЦИИ В ЭКОНОМИКЕ INNOVATIONS IN ECONOMY

Туробов Шерзод Алишерович

Қарши муҳандислик иқтисодиёт институти,
“Бухгалтерия ҳисоби ва аудит” кафедраси катта ўқитувчиси
e-mail: sh.turobov@mail.ru,

Фахриддинов Бахриддин Фахриддин ўғли

Қарши муҳандислик иқтисодиёт институти,
Иқтисодиёт факультети 3 босқич талабаси

ҚИШЛОҚ УЙ ХЎЖАЛИКЛАРИДА АЁЛЛАР МЕХНАТИДАН ФОЙДАЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ

For citation: Turobov Sherzod Alisherovich & Fakhriddinov Bakhriddin Fakhriddin ugli. PROSPECTS FOR THE USE OF WOMEN'S LABOR IN RURAL HOUSEHOLDS. Journal of innovations in economy. 2021. Vol. 4, Issue 5. pp.63-69

 <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9491-2021-5-10>

АННОТАЦИЯ

Мақолада қишлоқ хўжалигида уй хўжаликлари фаоллигини ошириш орқали аёллар тадбиркорлигини ривожлантириш, тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланишнинг асосий йўналишлари ва уй хўжаликлари даромад даражасининг ошишида тадбиркорликнинг аҳамияти очиқ берилган. Уй хўжаликлари тадбиркорлигини оширишда давлат сиёсати, кредитлаш ва имтиёзлар ҳақида фикр юритилган. Марказий банк ва тижорат банклари томонидан уй хўжаликларига берилаётган имтиёзли кредитлар даражаси атрофлича кўриб чиқилган. Қишлоқларда уй хўжаликлари тадбиркорлигида аёллар меҳнатидан самарали фойдаланиш йўналишлари бўйича тавсиялар берилган.

Калит сўзлар: аёллар меҳнати, аёллар тадбиркорлиги, уй хўжалиги, тадбиркорлик, томорқа хўжалиги, қишлоқ хўжалиги, гендер тенглик, фуқаролар йиғини, даромад, шахсий томорқа ер участкалари, бандлик, кредитлаш, субсидия, оилавий тадбиркорлик.

Turobov Sherzod Alisherovich

Karshi engineering-economic institute,
senior lecturer of the department of "Accounting and Audit"
e-mail: sh.turobov@mail.ru

Fakhriddinov Bakhriddin Fakhriddin ugli

Karshi engineering-economic institute,
3rd year student of the faculty of economics

PROSPECTS FOR THE USE OF WOMEN'S LABOR IN RURAL HOUSEHOLDS

ABSTRACT

The article reveals the development of women's entrepreneurship by increasing the activity of households in agriculture, the main directions of entrepreneurial activity and the role of entrepreneurship in increasing household income. Government policies, lending and incentives are discussed with the aim of expanding home entrepreneurship. The level of concessional loans provided to households by the central bank and commercial banks is considered in detail. Recommendations are given on the effective use of female labor in rural entrepreneurship.

Keywords: women's labor, women's entrepreneurship, home business, entrepreneurship, subsidiary farming, agriculture, gender equality, citizens' gathering, income, personal household plots, employment, crediting, subsidies, family entrepreneurship.

Туробов Шерзод Алишерович

Каршинский инженерно-экономический институт,
старший преподаватель кафедры «Бухгалтерский учёт и аудит»
e-mail: sh.turobov@mail.ru,

Фахриддинов Бахриддин Фахриддин угли

Каршинский инженерно-экономический институт,
студент 3 курса экономического факультета

ПЕРСПЕКТИВЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЖЕНСКОГО ТРУДА В СЕЛЬСКИХ ДОМОХОЗЯЙСТВАХ

АННОТАЦИЯ

В статье раскрывается развитие женского предпринимательства за счет повышения активности домохозяйств в сельском хозяйстве, основные направления предпринимательской деятельности и роль предпринимательства в увеличении доходов домохозяйств. Обсуждается государственная политика, кредитование и льготы с целью расширения домашнего предпринимательства. Подробно рассмотрен уровень льготных кредитов, предоставленных домашним хозяйствам центральным банком и коммерческими банками. Даны рекомендации по эффективному использованию женского труда в сельском предпринимательстве.

Ключевые слова: женский труд, женское предпринимательство, домашний бизнес, предпринимательство, подсобное хозяйство, сельское хозяйство, гендерное равенство, сход граждан, доход, личные приусадебные земельные участки, занятость, кредитование, субсидия, семейное предпринимательство.

Кириш

Ривожланаётган мамлакатларнинг барча минтакаларида аёллар қишлоқ хўжалигига катта ҳисса қўшиб келмоқдалар. Бунинг асосий сабаби сифатида ушбу мамлакатлардаги иқтисодий-ижтимоий вазиятлар ҳисобланади. Мамлакат иқтисодий ҳаётининг хусусиятидан келиб чиқиб аёллар турли вазифаларни бажарадилар, лекин аёллар ўз фаолиятларини ресурс ва имкониятлардан фойдаланиб самаралироқ ташкил этишларида эркакларга нисбатан камроқ имкониятга эга ҳисобланади. Қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини ишлаб чиқаришда гендер тенгсизлигини йўқ қилиш жамиятда уй хўжалиқларининг қашшоқлашуви ва камбағаллашув даражасини кескин камайтиришга имкон беради. Кўпгина мамлакатларда жинсий фарқни йўқ қилиш ёки камайтириш бўйича дастур ёки режаларнинг ишлаб чиқилмаслиги ҳамда амалиётга жорий этилмаслиги натижасида аёллар меҳнатидан самарали фойдаланиш кўрсаткичларини барқарорлигини таъминлашга тўсқинлик қилмоқда. Ҳозирги кунда қишлоқ жойлардаги уй хўжалиқларида аёллар меҳнатидан фойдаланиш мамлакатда қишлоқ хўжалигини ривожлантириш билан бир қаторда озик-овқат хавфсизлигини таъминлаши билан ҳам аҳамиятлидир.

Дунё микёсида ҳақ тўланиши лозим бўлган ишларнинг тахминан ярмига ҳақ тўланмайди ва бунинг аксарият қисми аёллар ҳиссасига тўғри келади. Ушбу номутаносиблик нафақат аёлларни имкониятлардан маҳрум қилади, балки у ишлаб чиқариш ва иқтисодий

ўсишнинг пастлиги натижасида жамиятга қимматга тушади. Ҳақ тўланадиган ишларнинг тенг равишда тақсимланиши нафақат аёлларни қўллаб-қувватлашга, балки ишчи кучи самарадорлигини таъминлашга ҳамда иқтисодий ўсишни оширишга ҳам ёрдам беради [5].

Ҳозирги кунда республикаимиз ижтимоий-иқтисодий ҳаётининг барча фаолият соҳаларида аёлларнинг фаол иштирок этиши кузатилмоқда. Аёллар вакили бўлмаган касбий гуруҳ деярли кузатилмайди, аммо аёллар ва эркеклар билим, кўникма ва малака даражаларининг деярли бир хил бўлишига қарамай, улар ишининг сифат даражаси сезиларли даражада фарқ қилади. Аёллар асосан паст обрўли, қўл меҳнатини кўпроқ талаб этадиган ва камроқ малака талаб этадиган ишларда фаолият олиб боришади.

Мавзунинг ўрганилганлик даражаси

Аёлларнинг боғдорчилик (мева ва сабзавотлар), ўсимликларни етиштириш, чорвачилик, сув хўжалиги, ипакчилик, асларичилик ва ўрмон хўжалигидаги ролини аниқлаш бўйича маълумот ва ихтисослаштирилган тадқиқотларнинг етишмаслиги таҳлиллар қилишга тўсиқларни юзага келтирмоқда [8].

Аёллар ишсизлигининг ижтимоий муаммолари ҳақида хорижлик олимлардан Е.И.Астрахан, М.Г.Гильдингерш, Е.Ш.Гонтмахер, Б.В.Ракитский ва Е.В.Тюрюкановлар илмий тадқиқотларида атрофлича тадқиқ этилган [6].

Меҳнат бозорида аёлларни ёшлар (Ю.А. Зубок, В.А. Луков, С.С. Львов, А.А. Мазин), нафақахўрлар (Э.В. Иванкова, Н.И. Кондакова, Э.И. Никонова) ва қишлоқ аҳолиси (О.В. Нечипоренко, И.Н. Старик) каби ижтимоий гуруҳларга бўлиб урганишда социолог тадқиқотчиларнинг фикр ва мулоҳазалари муҳим аҳамиятга эга [7].

Ўзбекистон Республикасида уй хўжаликларининг қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштириш фаолияти, аҳоли даромадларининг ўзгариши, миллий ҳисоблар тизими алоҳида сектор сифатида ва табақаланиши бўйича У.Қ.Ахмедов, Р.Р.Хасанов, Х.И.Ахмаджонов, М.Шарифхўжаев, Б.Махмудов, Ё.Файзуллаев, А.Абдуллаев, Ё.Абдуллаев, А.Ваҳобов, Б.Ғоибназаровлар тадқиқот олиб боришган [4].

Тадқиқот методологияси

Мақолада тадқиқот мавзусидан келиб чиққан ҳолда, умумий илмий тадқиқот усулларида, жумладан, статистик таҳлилар доирасида таққослаш, мантикий назорат, шунингдек, тузилмавий ва динамик таҳлил, маълумотларни графикларда изоҳлаш ҳамда молиявий таҳлил элементларидан кенг фойдаланилди. Назарий тадқиқотнинг анализ, синтез, классификация, индукция ва дедукция методларидан самарали фойдаланилди.

Таҳлил ва натижалар

2019 йил ҳолатига Ўзбекистонда аёлларнинг бандлик даражаси 42,1 фоизни, эркекларда эса 57,9 фоизни ташкил этган. Мамлакатимизда 18-35 ёш гуруҳидаги аёлларнинг иш билан бандлик даражаси пастлигича қолмоқда. Хотин-қизлар ва эркеклар кесимида кредитларни олиш имкониятига эга бўлганлар улушида аёллар 67,3 %га, эркеклар эса 65,3 %га эга бўлган. 2020 йилда жами банд аҳоли сонининг иқтисодий фаол аҳоли сонига нисбати аёлларда 85,9 %ни, эркекларда эса 92,1 %ни ташкил қилган. Мамлакатимиз иқтисодий ҳаётида аёлларнинг ўрни ниҳоятда юқори ҳисобланади, лекин уларнинг асосий меҳнат қиладиган жойи томорқа хўжалиги ёки рўзғор юмушлари бўлиб қолмоқда. Монографик тадқиқотларимиз натижаларига кўра, сўровномада қатнашган аёлларнинг 73 фоизи одатдаги оилавий моделни афзал кўришини, яъни эркеклар асосий пул ишлаб топувчи, аёллар эса уй ҳамда бола тарбияси билан шуғулланишни маъқул кўришган. Уй хўжаликларида аёлларнинг чорвачилик, паррандачилик ёки деҳқончилик натижасида хўжалик фойдасига кўшган кўшимча ҳиссалари сезиларсиз бўлиб кўринади, лекин улардан кўрилган даромадни молиявий миқдорларда ҳисобланса, етарлича катталиқдаги қиймат шаклланишига олиб келишини кўришимиз мумкин.

Ўзбекистон Республикаси давлат Статистика қўмитаси маълумотларига кўра, 2021 йилнинг 1-январ ҳолатига мамлакат доимий аҳолиси 34 558,9 минг кишини ташкил этиб, шундан 49,4 %и (17 071,4 минг киши) қишлоқ ҳудудларида яшайди. Жами аҳолининг 49,7 %ини аёллар ташкил этган. Доимий аҳоли сонининг 58,2 %и меҳнатга лаёқатли ёшдагилар,

10,8%и меҳнатга лаёқатли ёшдан катталар ва 31,0 %и меҳнатга лаёқатли ёшдан кичикларни ташкил қилган [9].

Жойларда иш ўринларининг етарли эмаслиги ҳамда ойлик маошларининг пастлиги натижасида республикамизнинг айрим ҳудудларида, жумладан, Қашқадарё вилоятида (-22,3 минг киши), Самарқанд вилоятида (-12,8 минг киши) ва Бухоро вилоятида (-8,5 минг киши) миграция сальдоси салбий натижага эга бўлган.

1-жадвал

Ўзбекистон Республикаси корхона ва ташкилотларида ёлланиб ишловчи аёллар таркиби ҳамда таълим даражаси бўйича тақсимланиши [9]

йил охирига % да

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ўзбекистон Республикаси корхона ва ташкилотларида ёлланиб ишловчи аёллар таркиби	41.0	39.6	40.3	39.1	38.6	38.8	38.6	38.5	41.8	42.1
Ўзбекистон Республикаси корхона ва ташкилотларида ёлланиб ишловчи аёлларнинг таълим даражаси бўйича тақсимланиши, жами	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Олий	31,6	31,9	31,9	31,7	32,3	33,1	33,7	34,4	34,8	35,1
Ўрта махсус	43,6	44,7	46,1	47,5	48,2	48,6	49,5	50,2	50,4	51
Ўрта ва туғлиқ бўлмаган ўрта	24,8	23,4	22	20,8	19,5	18,3	16,8	15,4	14,8	13,9

Маълумотлилик даражасининг мавжуд бўлиши ишга ёлланувчиларнинг иш билан таъминланиши гарови бўлиб ҳисобланади. Республикамиз корхона ва ташкилотларида ёлланиб ишловчи аёлларнинг таълим даражаси бўйича тақсимланиши йиллар давомида сезиларли ўзгариш касб этмаган. Масалан, 2010 йилда олий маълумотга эга ёлланиб ишловчи аёлларнинг улуши жами ишловчиларга нисбатан 31,6 %ни ташкил қилган бўлса, 2019 йилда (10 йил ичида) ушбу кўрсаткич 3,5 фоизгагина ошган ҳолос. Бу рақамлардан шуни ҳулоса қилиш мумкинки, маълумотлилик даражаси иш ҳақи миқдорини белгилаб беришини ҳисобга оладиган бўлсак, иш ҳақи миқдорининг пастлиги аёлларнинг ёки улар оила аъзоларининг хотин-қизларни ёлланиб ишлашига бўлган мотивини сусайтиришга ёки умуман йўқолишига олиб келади. Натижада, аксарият ҳолларда аёллар беихтиёрликдан паст даражадаги ойлик маош учун ишлашга мажбур бўлиб қолади. Шунингдек, аҳолида хотин-қизларни таълим олишига бўлган эътиборнинг камлиги ҳам, уларни имкониятлардан етарлича фойдалана олишмаслигига олиб келади. Бунақанги фикрлаш айниқса, қишлоқ ҳудудларида анъанага айланиб қолган.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Олий таълим муассасаларига қўшимча давлат гранти асосидаги қабул кўрсаткичлари доирасида хотин-қизларга танловда иштирок этиш учун тавсиянома бериш ва уларни ўқишга қабул қилишни ташкил этиш тартиби тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида” 2020 йил 23 июндаги қарори асосида **18 628 нафар** хотин-қизларга олий таълим муассасаларига давлат гранти асосида қабул кўрсаткичлари доирасида танловда иштирок этишлари учун **тавсияномалар берилди**, шундан **950 нафари** олий таълим муассасаларига грант асосида ўқишга қабул қилинди [10].

Мамлакатимизда сўнги йилларда қишлоқ ҳудудларида оилаларда тадбиркорликни ривожлантириш, аҳоли бандлигини таъминлаш мақсадида, ёшлар ва хотин-қизлар тадбиркорлигини қўллаб-қувватлаш мақсадида охириги 3 йилда 600 мингдан ортиқ аҳоли ва тадбиркорларга 15 триллион сўмдан ортиқ миқдорда имтиёзли кредитлар ажратилган. Ушбу

ислохотларнинг давоми сифатида 2021 йилнинг март ойида “Оилавий тадбиркорликни ривожлантириш дастурлари доирасида амалга ошириладиган қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Президенти қарори қабул қилинди. Қарорга кўра, мамлакат аҳолиси бандлигини таъминлаш мақсадида, 6 та дастур доирасида лойиҳаларни молиялаштириш манбалари белгиланган.

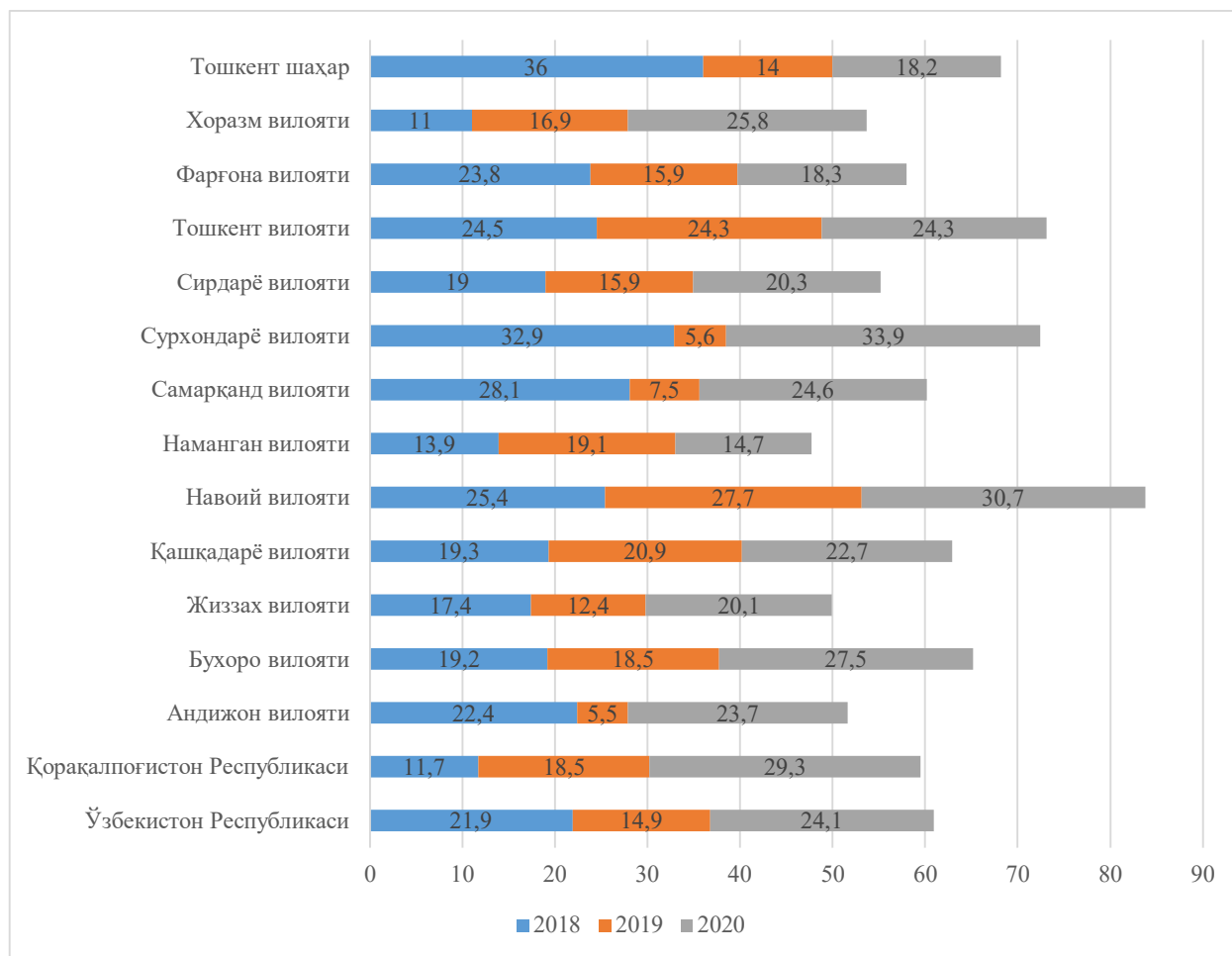

1-расм. 2021 йилда Дастурлар доирасида лойиҳаларни молиялаштириш [2].

Қарорга асосан, 2021 йилда умумий ажратилган 9040 млрд. сўм маблағнинг 61 %и “Ҳар бир оила-тадбиркор” дастурига, 4 %и “Фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгаларини қўллаб-қувватлаш дастури”га, 6%и “Хунармандчиликни ривожлантириш дастури”га, 1 %и “Бандликка кўмаклашиш дастури”га, 12%и “Хотин-қизлар тадбиркорлигини қўллаб-қувватлаш дастури”га ҳамда 15%и “Ёшлар тадбиркорлигини қўллаб-қувватлаш дастури”га ажратилиши белгиланган.

Жорий йилнинг 17 феврилида “Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий тараққиёт ва камбағалликни қисқартириш вазирлиги ҳузуридаги тадбиркорликни ривожлантириш агентлиги фаолиятини самарали ташкил этиш тўғрисида” Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Мақамасининг қарори қабул қилинди. Қарорда мамлакатимиз ҳудудларида тадбиркорликни кенг ривожлантириш, қўллаб-қувватлаш, фаолиятини молиялаштириш, ўқитиш, уларга техник ва маслаҳат кўмагини ташкил этиш каби вазифалар белгилаб берилди [3].

Республикада аёлларнинг тадбиркорлик қилиши учун шарт-шароит ва меъёрий ҳуқуқий базалар яратилишига қарамай, уларнинг доимий равишда тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиш даражаси пастлигича қолмоқда. Масалан, юқоридаги диаграмма маълумотларида аёллар эгалик қилаётган фирмалар улуши ва уларнинг ҳудудлар кесимидаги таҳлили келтирилган бўлиб. Унга асосан, аёллар эгалик қилаётган фирмалар улуши республика миқёсида 2018 йилда 21,9 %дан 2019 йилда 14,9 %гача тушиб кетганлигини кузатишимиз мумкин. 2020 йилда эса, вазият барқарорлашган. Наманган вилоятида бошқа вилоятларга нисбатан аёллар эгалик қилаётган фирмалар улуши 2020 йилда 14,7 %ни ташкил этиб, бу республика бўйича энг паст кўрсаткичдир. Ҳудудларда аёлларнинг томорқаларда самарали меҳнат қилаётганликлари ва бунинг орқасидан ўз хўжалигининг даромад даражасининг ошишига сезиларли хисса қўшишаётганлиги боис, мамлакатимизда “Томорқа хўжалиги тўғрисида” Қонун қабул қилинди. Қонуннинг қабул қилиниши томорқа хўжалиги билан шуғулланаётган кўплаб уй хўжаликлари манфаатларини чинакам ҳимоя қиладиган асос бўлди.

2-расм. Аёллар эгалик қилаётган фирмалар улуши (%) [10].

Томорқа хўжалиги шахсий томорқа ер участкаларида қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини ҳам эркин савдо учун, ҳам оила эҳтиёжлари учун етиштириш (қайта ишлаш) билан боғлиқ меҳнат фаолиятidir [1].

Кўпгина аёллар 25 ёшида ўзларининг карьерасини қуришни бошлашади. Улар томонидан қабул қилинган қарорлар уларнинг иқтисодий хавфсизлиги, мартабаларининг ўсиши ва иш ҳамда шахсий ҳаётларига таъсир кўрсатади. Аёллар томонидан ишлаш ҳақидаги қарорини ҳуқуқий қўллаб-қувватламайдиган мамлакатларда бу жараён мураккаб ҳисобланади [12]. Ўзбекистон Республикасида қишлоқ аёлларининг меҳнат бозорига кириш ва потенциал имкониятлардан самарали фойдаланишлари учун етарли асослар яратилган.

Хулоса ва таклифлар

Жойларда аёллар бандлигини тадқиқ этадиган, аёллар бандлигига бевосита кўмак берадиган давлат ҳамда нодавлат муассасалар фаолиятини кенг йўлга қўйиш лозим.

Аёлларнинг ҳақ тўланмайдиган ишларда ишлашининг олдини олиш, бу борадаги қонунчилик ҳамда жамоатчилик назоратини самарали йўлга қўйиш лозим.

Худудлар имкониятларидан келиб чиққан ҳолда қишлоқ жойларида аёлларни касбга ургатиш марказларини ташкил этиш, бу марказларда аёлларнинг имкониятлари етадиган ва молиявий натижа берадиган касб ва ҳунарларни ургатишга йўналтириш лозим.

Ҳозирги замон талабларидан келиб чиққан ҳолда қишлоқ аёлларини рақамли бизнес имкониятларидан кенг фойдаланган ҳолда оилавий тадбиркорлик қилишларига кўмак бериш керак.

Қишлоқ хўжалигида меҳнат қилаётган кўпчилик аёллар меҳнатини ташкил этишда натижадорликни ошириш учун уларни молиявий саводхонлик даражасини ошириш бўйича махсус курслар ташкил этиш мақсадга мувофиқ саналади.

Иқтибослар/Сноски/References

1. Ўзбекистон Республикасининг “Томорқа хўжалиги тўғрисида”ги ЎРҚ-681-сон Қонуни. 01.04.2021. <https://lex.uz/docs/5351489?otherlang=1>.
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Оилавий тадбиркорликни ривожлантириш дастурлари доирасида амалга ошириладиган қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-5041-сон Қарори. 27.03.2021. <https://lex.uz/docs/5345627>.
3. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий тараққиёт ва камбағалликни қисқартириш вазирлиги ҳузуридаги тадбиркорликни ривожлантириш агентлиги фаолиятини самарали ташкил этиш тўғрисида”ги 77-сон Қарори. 17.02.2021. <https://lex.uz/docs/5293707>.
4. Ахмедов У.Қ. Қишлоқ жойларида уй хўжаликларининг қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етиштириш фаолиятини ривожлантириш номли иқтисод фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD) илмий даражасини олиш учун тайёрлаган диссертация иши. Т.: ТИҚХММИ, 2018 йил.
5. Кристалина Г., Кристиан А.Э., Дабла-Норрис, Калпана К. Экономические издержки занижения ценности «женской работы». МВФ. 2019 г. <https://www.imf.org/ru/News/Articles/2019/10/15/blog-the-economic-cost-of-devaluing-women-work>.
6. Облецова Н.Г. Социальные проблемы женской безработицы. Диссертация. Москва. 1999 г.
7. Петухова М.С. Институциональная и неформальная занятость в условиях экономического кризиса (на материалах Калужской области). Диссертация. Москва. 2016 г.
8. FAO. 2019. Gender, agriculture and rural development in Uzbekistan. Country gender assessment series. Budapesht. 88 pp. Licence:CC BY-NC-SA 3.0 IGO.
9. https://www.stat.uz/images/uploads/docs/demografiya_uz_18012021.pdf.
10. <http://moqqv.uz/oz/page/ochiq-malumotlar/65>.
11. <https://gender.stat.uz/uz/i-group-uz/1273-ayollar-egalik-qilayotgan-firmalar-ulushi>.
12. Женщины, бизнес и закон 2019. Международный банк реконструкции и развития / Всемирный банк. <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/31327/WBL2019RU.pdf?sequence=10&isAllowed=y>

ИҚТИСОДИЁТДА ИННОВАЦИЯЛАР

4 ЖИЛД, 5 СОН

ИННОВАЦИИ В ЭКОНОМИКЕ

ТОМ 4, НОМЕР 5

INNOVATIONS IN ECONOMY

VOLUME 4, ISSUE 5

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Тадqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000